

УВОДНА РЕЧ

Пред читаоцима је петнаести по реду број Књиженства, часописа за студије књижевности, рода и културе, покренутог 2011. године у оквиру истраживачког пројекта Књиженство, теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Нажалост, као и претходних година, и децембар 2025. дочекујемо са осећањем нарастајуће стрепње пред „бродоломом цивилизација“ који погађа савремени свет. Ипак, и даље верујемо да ће разноврсни текстови у овом броју нашим читатељкама и читаоцима понудити вредне увиде и послужити као путоказ у временима опште неизвесности, усмеравајући нас ка начинима на које је могуће – и неопходно – говорити, мислити и делати. Управо о томе нам у овој години сведоче бројни и до данас у Србији невиђени студентски протести усмерени против сваког вида корупције и неправде, а који се, између осталог, одликују гласним говором, оштроумним геслом, најзад неуморном и разноврсном акцијом.

Пре него што сачинимо преглед текстова у броју 15, желимо да поздравимо и нову чланицу редакције, Мериму Омерагић са Универзитета у Сарајеву, која већ годинама вредно сарађује са *Књиженством*.

Нашу најбогатију рубрику Женска књижевност и култура ове године чини тачно десет текстова и то на четири различита језика: пет на српском, један на македонском, два на енглеском и, што је главном уреднику посебно драго – два рада на француском језику. Први од три текста који се дотичу песничког стваралаштва у овом броју из пера је пољске ауторке Мажене Маћулевич. Овај рад нуди критичко преиспитивање топоса зазидане жене из родне перспективе тематизујући песме Десанке Максимовић и Витомира Николића у контексту познате епске песме „Зидање Скадра“. Рад Елене Карпузовске интерпретативну пажњу поклања семантици топоса и метафоричких мотива у поезији савремене македонске песникиње Лидије Димковске, док текст Зоране Ђукић на трагу гинокритичких истраживања репозиционира песничко дело југословенске песникиње румунског порекла Флорике Штефан у контексту канона југословенске књижевности. На истим основама и позицијама иступа текст Мериме Омерагић апострофирајући канонску и културну реинтерпретацију књижевног дела Нафије Сарајлић, прве босанске муслиманске ауторке прича. Следе два рада на француском језику: Никола Бјелић анализом кратког романа Филип савремене француске списатељице Камил Лоранс подвлачи специфично писање о празнини (*écriture*) те ауторке у којем лични губитак постаје универзално искуство, истовремено лично и колективно, интимно и архетипско, док рад Даниеле Ђурко и Ване Апостоловски тематизује сећање и време у роману *Наивне шеве* франкофоне списатељице Асје Џебар где се индивидуално

и колективно сећање непрестано укрштају у свести протагониста. После интригантног рада Саре Левић о хибридном идентитетима жена на маргини модерности у коме ауторка пореди роман *Нове* Јелене Ј. Димитријевић и приче *Раздвајање* и *Након раздвајања* Фенг Јуенђун, следи рад Јасмине Ахметагић који истражује улогу женских ликова као медијатора индивидуалног и егзистенцијалног развоја мушких протагониста у новелама Роберта Музила. Напослетку, текст Милана Средојевића испитује хегемони маскулинитет у роману *Убийци и њихову рујалицу* америчке ауторке Харпер Ли, а рубрику затварамо другим делом документарног истраживања Ане Митровски „Куће за сећање на Надежду Петровић“ у којем ауторка наставља своју минуциозну анализу архивске грађе у изузетној комбинацији са живим сећањима Милоша Коларжа на кућу Петровића у некадашњој Ратарској 32.

У овом броју издвајамо два интервјуа од којих је први у вези са студентским протестима: „Чини ми се да смо стално били на неким протестима“ (разговор са Драганом Поповић водила је Биљана Дојчиновић), док је други из критичко-теоријског домена: „Поезија је пракса критике“ (разговор са Рејчел Блау ДуПлези водила је Дубравка Ђурић).

Следе прикази четири изузетне књиге које су објављене у овој или претходној години: збирка поезије *На океану и преко океана* Јелене Ј. Димитријевић, *Књигољубиве жене српској средњеј века* ауторке Светлане Томин, *Добрила Главинић Кнезмилојковић* аутора Александра Никезића и *Жене Голој ошкола : кажњенице збој Информбироа у Југославији* ауторке Љубинке Шкордић.

Број затварамо догађајем Интердисциплинарна међународна летња школа: *Crossing Media Boundaries: Gender and Writing Across Artistic Media* и сећањем на професорку Александру Вранеш која је била део пројекта Књиженство од његовог оснивања, а која нас је напустила у овој години.

У име редакције часописа *Књиженство*
Владимир Ђурић,
главни и одговорни уредник